

Recull d'opinions i reflexions que es van llegir amb motiu de l'homenatge a Jaume Melendres que es va celebrar a l'Institut del Teatre el 10 de maig de 2010.

Les teves breus reflexions sobre el vodevil, publicades en el pròleg de la traducció catalana de Guillem-Jordi Graells de l'obra *El més feliç dels tres*, d'Eugène Labiche, publicades per l'Institut del Teatre el 1988, són, per a mi, les vint millors pàgines de teoria teatral aplicada que he llegit mai. Em van agradar molt quan les vaig llegir i encara em fan gaudir i rumiar cada cop que les rellegeixo.

No t'ho vaig poder dir mai personalment a causa de la nostra estúpida mala relació laboral, plena, curiosament, d'equívocs vodevilescos que ara em sap greu no haver sabut desfer abans.

Salut, Jaume! Et trobo a faltar.

ARTUR ARRANZ

El que sap no parla. El que parla no sap. Gràcies Jaume pels teus silencis, consells i sàvies paraules.

RAIMON ÀVILA

Jaume, quan l'any 1996 vaig fer la meva primera classe a l'Institut del Teatre tu vas voler presentar-me als alumnes. Ho recordo. De la teva mà va ser una bona entrada a escena.

ÀLEX BROCH

Va ser un dels crítics que va tractar amb rigor i comprensió els cicles del teatre per a nois i noies de *Cavall Fort*, a part de participar-hi en les versions d'*El gran Claus i el petit Claus*, *Don Quixote* i *Un invent extraordinari*, d'Eulogio Ruibal.

La seva novel·la *Cinc mil metres papallona* va suposar una innovació en el panorama narratiu. Es va apassionar per la docència i el seu interès i sentit teatral es reflecteixen en la formació de bona part dels nous actors que s'incorporen cada dia a l'escena i la televisió. No hi ha com tenir bons mestres!

JOAQUIM CARBÓ

De la Nena Immaculada, nua... a Estefania, la nena de l'orfenat, cabells rapats... És a dir, de fita a fita: a la recerca del temps viscut. Als quatre vents, de punta a punta del mapa, se sent el cant dels grills. Jardí de dones. Al capdavall, Pippa, abocada al buit... Torna a treure el cap del fil.

FRANCESC CASTELLS

El teatre necessita un canvi d'actitud i un més gran compromís amb la gent i les seves cultures. Llegint el teu últim llibre em vas apropar una nova esperança que sorgia de la teva teoria dramàtica. En els meus estudis sobre el deliri vaig aprendre que el delirant es crea un món en el qual sobreviu eternament. El nostre deliri, Jaume, és el teatre, així doncs hem de sobreviure per sempre.

FELICIANO CASTILLO ANDRES, Universitat de Barcelona

Al marge del teu talent intel·lectual, vaig apreciar de tu, i per això t'aprecio, que em vas tractar amb tot el respecte. Respecte que vaig observar feies extensiu al teu voltant, molt elegant perquè no feies distincions. En aquest sentit, el del respecte, em conferies la sensació de parlar-me com si es tractés d'un director prestigiós, mentre jo treballava amb la meva categoria d'auxiliar. M'oferies serenor i confiança en tots els sentits.

ALEX CEBRIAN

En Jaume Melendres va ser, l'any 77, l'únic professor de dramaturgia que he tingut mai. Puc garantir amb obres i paraules que em va transmetre la passió que viu l'autor. Gràcies, Jaume.

JORDI CUSSÀ

Jaume Melendres fou un profund i apassionat coneixedor del teatre, una persona que conjugava una cultura i intel·ligència extraordinàries amb una sensibilitat i una simpatia fascinants i entranyables.

Els amics de l'Accademia dei Filodrammatici de Milà es consideren molt afortunats d'haver pogut compartir una mica del seu treball i del seu amor per l'escola i pel teatre.

ANTONIA E. DONELLA

Saludo la memòria de Jaume Melendres, melangiós company de teatre, teòric de primera magnitud i de fina ironia.

ZEBBA DAL FARRA, Universitat de São Paulo

T'imagino veient per un forat la moguda que s'ha muntat aquí en el teu honor, i m'imagino com t'estàs partint el cul de riure; els que et coneixíem mínimament sabem del poc avesat que eres a aquests, podríem anomenar, «esdeveniments». Tot i així, estarem d'acord, que moments com aquest, serveixen per donar encara més valor, si hi cap, a certs pensaments. Estic segur que allà on siguis, també continuaràs lluitant. Des d'aquí, molts seguirem també amb la lluita que ens vas animar a iniciar llavors i a continuar ara i demà amb perseverança. En cada batalla guanyada pensarem en tu, i en tots aquells que com tu, encara creiem en la força de l'Art i les emocions. Va per tu Jaume...

JORDI FONDEVILA

Era un savi extraordinari i un mestre exemplar. Quan vaig gosar demanar-li si estaria disposat a formar part de l'equip de direcció de l'Institut del Teatre, vaig interferir en la progressiva retirada que estava duent a terme. Però va dir que sí. I vaig veure com, als seus ulls, hi espurnejava una antiga i jove llum. Va ser una ajuda valuosa, perquè la seva exigència crítica aportava sempre noves perspectives i perquè el seu dring sorneguer posava a lloc els excessos de fe. Va ser en aquest període quan va completar el seu llegat intel·lectual, amb la seva "Teoria Dramàtica", i quan va donar vida a alguns artilugis que seguiran per molts anys entre nosaltres, com "Scàner", el fòrum internacional de la recerca sobre la pràctica escènica.

Sempre va ser fidel a si mateix i va sostenir un sòlid i sofert compromís de coherència intel·lectual i moral; així com una idea generosa i exigent de Catalunya i de les causes emancipadores dels humans. Va pagar-ho car, fins a esdevenir un resistent. Ni l'adversitat més dura ni l'afalac més plaent mai no el van poder doblegar.

JORDI FONT, director general de l'Institut del Teatre

Del Jaume, en tinc un record preciós: ajuntava a la generositat de l'intel·lectual nat, la perspiciàcia i el gust per l'especulació. En guardo, preciós, el record de la seva bondat i de la seva amistat. Et prego que transmetis a la família, als seus estudiants —que adorava— i als col·legues el meu condol.

Gràcies.

MARCELLO GALLUCCO

La força del teu combat per crebantar la ignorància, la teva tranquil·la certesa política, el teu gust potent per la fraternitat, la teva humilitat discreta i la teva mirada burleta captaven immediatament l'adhesió. Eres un home, dret!

ALAN GARLAN

Sorneguer, brillant, imprevisible, savi i expeditiu, triaves els amics però t'acomodaves bé als rivals si eren capaços de sostenir el repte. Un personatge irrepetible, i això no es pot dir de tants com creiem.

GUILLEM-JORDI GRAELLS

Com a Director de Serveis Culturals va lluitar, contra tota mena de dificultats, per recuperar el protagonisme que l'IT havia tingut en el mapa editorial del nostre país durant la dècada dels vuitanta. De clara visió europeïsta, en Jaume va ser un dels impulsors del projecte "École des écoles". En aquest marc va ser l'ideòleg de la plataforma SCANER, una resposta a la clara necessitat de moltes escoles per plantejar, en el context del nou Espai Europeu d'Ensenyament Superior, un debat en profunditat sobre el caràcter de la recerca lligada a la creació escènica. És aquesta una herència que en Jaume també ens deixa, que ell tenia la responsabilitat de portar endavant però que ara, nosaltres, sense ell, tenim el compromís de continuar.

PEPELÚ GUARDIOLA, director de l'ESAD

Allò que callàvem és allò que arribarem a dir tot callant-ho.

CARLES HAC MOR

«Sembla mentida la il·lusió que et fa que et diguin: Gràcies per haver escrit aquest llibre» [*La teoria dramàtica*], em va dir el Jaume, travessant el hall de l'Institut.

ANNA PEDREIRA

Si hagués de resumir amb una sola paraula el meu record del tracte personal amb el Jaume, faria referència a la seva *cordialitat*. Si em permetessin dos termes per fer referència als seus escrits, aquests serien *ironia* i *precisió*. I si hagués d'utilitzar una única paraula per al Jaume privat i el Jaume públic, aquesta seria *lucidesa*.

EDUARDO PEREZ-RASILLA BAYO, Universitat Carlos III de Madrid

Sempre l'he recordat com a persona solvent en el món de la literatura i en el marc d'aquell PSUC que creia, aleshores, en el valor de totes les expressions artístiques. Baixllobregatí, de Martorell —o sigui, del pont del diable— va néixer un altre 18 de juliol i va morir poc abans d'un altre 20-N. Record especial per a *Defensa índia del rei*, que em va entusiasmar. Nebot del canonge tarragoní Miquel Melendres, baixet i rondanxó, que havia perpetrat *L'esposa de l'anyell (L'Esglesiada)*, sempre vaig creure que el nebot, persona d'esquerres, va ser mal vist pel canonge, de qui el falangista Fontana havia dit: «de la poderosa família de los Melendres, listo, mediante, místico, falso, debe tratarse con agasajo pues es una gloria local, literato e intelectual».

IGNASI RIERA

Intentaré fer-te un homenatge cada cop que em pugui en un escenari, intentant aplicar tot el que em vas ensenyar i mirant de fer teatre amb tanta cura i tant d'amor com tu el feies. A reveure, mestre! Espero que allà on siguis hi hagi moltes Claudia Cardinale.

AGNÈS ROMEU

Estimat Mestre: sense que mai hagis pretès fer-ho, m'has regalat la passió pels clàssics, la constant inquietud per saber-ne més, la teva confiança cega en les meves aptituds actorals, i infinites dosis de generositat. Són tants records i agraïments des de tantes vessants, que m'has deixat ben plena. Et trobo a faltar.

ANNA SABATÉ

La virtut calidoscòpica de l'ésser humà només apareix de tant en tant, sotmesos com som a les especialitzacions unidireccionals, i s'ofereix a la nostra mirada com un estímul per aconseguir meravelles. Agraeixo a en Jaume haver-lo tingut al costat i, que donant-me la mà com aquell qui no hi dóna importància, m'ha fet descobrir móns diversos amagats en l'art escènic, que no són lluny de l'esdevenir personal.

A l'estudi de casa, el tinc davant dels ulls cada dia en forma de dos llibres que em resulten de guia, i, al seu costat, hi tinc una figura d'un bufó perquè em recordi la seva aguda ironia burleta per aprendre a distanciar-me de les afirmacions massa categòriques i de la ridícula dels propis actes. Gràcies!

JOAN SAGALÉS

«La vida és perillosa, amic meu. Si no ho fos, no pagaria la pena de viure-la». Oscar Wilde, *Un marit ideal*.

JORDI SALA LLEAL

No vaig tenir la sort de compartir gaire temps amb el Jaume, però en aquest poc temps em va captivar l'honestedat que transmetien els seus actes, la seva mirada, la calma del seu saber estar i la cautela d'home il·lustrat amb què dissimulava la pròpia saviesa. En retrobar-lo novament com a llibreter melòman en la intimitat de la pantalla, el record del seu cos se'm fa present i, amb ell, la imaginació d'una abraçada entranyable a algú que m'hauria agradat de tenir, i que ara tindrè per sempre, com a amic.

JOSÉ A. SÁNCHEZ

Les llàgrimes amargues de Petra von Kant, el whisky, les dones, el yes peut-être, la Marguerite Duras, 3180765, la plaça Villa Madrid, els guions a l'Institut, les oportunitats, La mar dins d'un calaix, El jardí de dones, la Spei, els cinquanta anys a Gràcia-Manhattan, el vi no begut, «La nit més freda», la lliçó inaugural del Moiet, la classe de direcció d'actors, i el SILENCI... després les llàgrimes amargues meves i... la memòria.

TERESA VILARDELL

Jaume, trobo a faltar la teva saviesa, trobo a faltar la teva senzillesa —trobo a faltar el teu somriure que venia de tan lluny i que em deixava entreveure les llacunes que hi ha en aquest cel de plom que pesa damunt nostre.

ANDREAS WIRTH

